

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XII.

Cena lista
je \$4.00

Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., sobota, 11. januarja (Jan. 11) 1919.

Subscription \$4.00
Yearly

Uredniški in upravnički prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication:
2657 S. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

MESARJI SO PROTI VSA-KI REFORMI MESNE INDUSTRIJE.

JAVNOST SKUŠAJO PRIDOBITI Z DOBRO PLACANIMI OGLASI.

Reforme zvezne obrtna komisije proti monopolu so na mestu.

Denver, Colo. — Po predsedniki želji in z dovoljenjem kongres je zvezna oblastna komisija preiskala manipulacije mesarjev v Chicagu, da najde pota za oskrbo velikih in industrijskih mest z živili po nižjih cenah. Dne 10. decembra je kongresnik Sikes, član odseka za tujezemsko in domačo trgovino, predložil priporočila zvezne obrtna komisije z ozirom na prihajanje mesa in drugih produktov na trg. Preliminarno zaslišanje o tej zakonski predlogi se je vršilo 19. decembra in nadaljnjo zaslišanje se vrši sedaj.

Zajedstvo je važno, da izve, kako prihajajo na trg živila, meso in drugi produkti. Mesarji so zagovarjali svoje interese z oglasi v velikih dnevnikih. Na ta način so vplivali na javno mnenje, kajti kampanjo zanje so vodili ljudje, ki se razumejo na take reči. Konzumentje in producenti so brezmočni proti takim dobro premišljenim in organiziranim propagandi, ker niso organizirani. Odvisni so od ameriškega časopisa in če to časopis piše v interesu mesarjev, nimajo sredstev, da vplivajo na javno mnenje in zagovarjajo svoje interese.

Zvezna obrtna komisija je izvela priporočila, ki so po njeni odbi koristonošna za producente in okrnjene in ki naj zlomijo moč organiziranega dolarja v mesni industriji. Mesarji intesi se trudijo na vso moč, da prizadejo ljudstvu ta priporočila v napačni luči. Gospodje mesarji se pa zavedajo, da je moč sugestije, ki so časnike velika, tako velika, da končno ljudstvo sprejme resnico za resnico, če se mu ne resnica dan za dnem sugestira to resnico.

Priporočila zvezne obrtna komisije niso radikalna, dasiravno so mnogi pričakovali nekaj bolj radikalnega in vendar niso ta priporočila všeč mesarjem, kajti dokaj se malo njih gospodarske moč. Zvezna obrtna komisija ni priporočila, da vladva prevzame živilne, sploh vse, kar je v zvezu z mesno industrijo. Priporočila le, da se orodje in sredstva, ki mogočajo monopol, odvzamejo pod kontrole onih, ki imajo doček od tega monopolu. Ta sredstva so: Vozovi za prevažanje živilne, vozovi, opremljeni z ledeniimi za prevažanje mesa, živilske jaje in glavne hladne shrambe ledene za meso. Če kongres prejme ta priporočila, ne bo prav če omogoči prodejje v mesni industriji in izkorisčanje živilskih napadkov. Mesarji so proti tej reči, kajti v mesni industriji bojo ostati še nadalje absolutni sposobarji. To dokazujejo njih ostanje v dnevnikih, s katerimi bojo dokazati ljudstvu, da je najlepše zanj, če v mesni industriji ostane vse pri starem.

POSLEDICE PREPRA RADI STEKLENICE ŽGANJA.
Vancouver, O. — Zamorec nauney H.H. in John Williams, star 36 in 35 let, sta se spris ravnati steklenice žganja. V teku preprave je Williams potegnil samovares in ustrelil Hilla v trebuhi. Williams so odvedli v okrajno sodo, Hilla pa v bolnišnico.

RIVATNI ŽELEZNIKI-JTERI NA DELU.

Washington, D. C. — T. DeGuyler, predsednik "Družbe železniških predsednikov", je predstavil odsekoma za mednarodno gospodarstvo, da se železniški, priporočil, da se železniški, vrnejo privavnim lastnikom, ko bodo izdelani potrebiti za tem.

UMRLJIVOST OTROK JE V ZVEZI Z DOHODKI DRUŽINE.

NIZKI DRUŽINSKI DOHODKI SO VZROK UMLJIVI UMRLJIVI VOSTI OTROK.

Tak je rezultat šestletnih študij.

Washington, D. C. — Otroški biro je napravil študije v osmih večjih mestih o umrljivosti otrok in dogral, da je umrljivost otrok v temi zvezi z dohodki družine. Sociologi, ki so preiskovali pojav v današnji družbi, so kazali na to dejstvo še pred leti, preden je otroški biro pričel s svojimi študijami, toda njih glas je postal glas v pisanju v puščavi. Ali pojedutki sedanji opomin otroškega biroja nismo, ne da bi se zbulila veste tistih, ki lahko nekaj store za zboljšanje socialnih razmer, pa drže roke križem in gledajo mirno, kako umirajo otroci siromakov, ker nimajo starši potrebnih sredstev za prehranitev teh malenčkov?

Otroški biro ima za sabo rezultate šestletnih študij. Te študije se nanašajo na 23,000 detet in dokazujejo, da največ otrok umrje v družini s \$550 letnimi dohodki, ali če so dohodki še nižji. Najmanj otrok pa umrje, če ima družino \$1,250 ali več dohodkov na leto. V najnižji skupini umrjevalo šesto dete, v najvišji pa vsako šestnajsto. Umrljivost otrok se znižuje stopnjevanje z večjim družinskim dohodkom.

Preiskani otroci odpadejo v odstotkih na razne skupine sledete:

Na prvo skupino, zaslužek pod \$550, odpade 25.8 odstotkov preiskanih otrok.

Na drugo skupino, dohodek od \$550 do \$849, odpade 37.2 odstotkov preiskovanih otrok.

Na tretjo skupino, dohodek od \$850 do \$1,49, odpade 15.8 odstotkov.

Na četrto skupino, dohodek \$1,050 in več, odpade 19.2 odstotkov preiskovanih otrok.

Na peto skupino, dohodek od \$1,050 do \$1,249, odpade 6.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na šesto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na sedmo skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na osmo skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na deveto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na deseto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov preiskovanih otrok.

RAZPRAVA V SENATU GLEDE AMERIŠKIH ČET V RUSIJI.

KRITIČARI SO STAVILI MNOGA Vprašanja.

Njam je odgovarjal senator Hitchcock.

Washington, D. C. — Japonska je pozvala del svojih čet iz Sibirije. Ta dogodek je povzročil precej živahnou razpravo v senatu o vzrokih, zakaj so ameriške čete v Rusiji.

V diplomatičnih krogih so ugibali, če je Japonska radi tega pozvala svoje čete iz Sibirije, da jih kmalu poklicuje tudi Amerika. Vladični uradniki izjavljajo, da ne morejo odgovoriti na to vprašanje, ker ne pozna situacije in je predsednik v Evropi, kjer razpravlja z zavezniškimi ministriški predsednikom.

V razpravi o akciji Japonske je senator Hitchcock, predsednik odseka za zunanjost, zadeve, priznal, da je Japonska poslala veliko večjo armado v Sibirijo, kot bi jo imela poslati po sporazumu z Združenimi državami.

"Japonska je izkrala veliko večjo armado, kot smo pričakovali, da jo izkrala, mnogo večjo, kot smo misljili, da je potrebna," je reklo senator Hitchcock. "Ne vem, kakšni vzroki zdaj vplivajo na Japonsko, da sedaj znižuje število, da bo soglašalo bolj s številom mož, ki smo jih mi izkrali, ali stvar je tako, da se število znižuje."

Senator Hitchcock je reklo, da je ameriške čete, izkrene v Vladivostoku, že stejejo približno 10.000 mož, Razlagal je, da so trije glavni vzroki za odpošiljanje ameriških čet v Rusijo.

Na prvo skupino, dohodek pod \$550, odpade 25.8 odstotkov preiskovanih otrok.

Na drugo skupino, dohodek od \$550 do \$849, odpade 37.2 odstotkov preiskovanih otrok.

Na tretjo skupino, dohodek od \$850 do \$1,49, odpade 15.8 odstotkov.

Na četrto skupino, dohodek \$1,050 in več, odpade 19.2 odstotkov.

Na peto skupino, dohodek od \$1,050 do \$1,249, odpade 6.1 odstotkov.

Na šesto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na sedmo skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$1,249 in več, odpade 13.1 odstotkov.

Na devetnajsto skupino, dohodek \$

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepanju n. pr. (Januar 31-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnem poteka naročnina. Ponovito jo pravčno, da se vam ne ustavi list.

ČUDNA TEORIJA.

Če ima kdo še takoj blazne misli in nosi pred svojim imenom črki dr., zapisani skupaj, da pomenita naslov doktorja, ali če je slučajno s pomočjo svojih političnih priateljev zlezel do mesta, ki gre pravemu znanstveniku, postanejo take misli velika modrost, ko jih izreče tak človek, dasiravno so navadna prizmodarija, ki bije zdravemu človeškemu razumu v obraz.

"Najbolj uspešno sredstvo za znižanje hudodelstev v Chicagu imamo v obešanju slabih hudodelcev. V pet in dvajsetih letih znižamo število hudodelstev po tej metodi na 40 odstotkov."

Teh besed ni spregovoril mogoče norec v blaznici, ampak priše so iz ustičevega, ki ima pravico, da odloči o drugih ljudeh, če so neumni ali pri zdravi pameti. Ce bi kaj takega govoril norec, ki ga imajo že v blaznici, bi seveda listi ne razglasili njegovega priporočila za modrost, pa katerem naj obešamo in obešamo ljudi, kot jih je obešala c. in kr. Avstro-ogrsko avtokracijo v Bosni, Hercegovini, Srbiji in drugih deželah, dokler je imela moč, da obeša.

Zgoraj omenjene besede je izgovoril dr. Harold M. Moyer, strokovnjak v psihopatični okrajni bolnišnici, pred najvišjim municipijalnim sodnikom Olsonom.

K tem besedam je dodal: "Tega ne priporočam, jaz tole povem le kot sugestijo, kaj se je zgodilo v dneh stare Anglike, da je bilo odpravljeno hudodelstvo."

"Problem defektivnih ni bil nikdar dosti uvaževan. Po starem angleškem pravu je bilo 165 hudodelstev kaznovanih s smrto. Zdi se, da je to potlačilo hudodelstva."

"Ali bi vi obesili vse morilce?" je vprašal rev. J. W. Melody, katoliški župnik.

"Zakaj pa ne?" se je odrezal "učeni" zdravnik. "Ce obesite vse morilce, se jih znebite. Sploh ne bo več morilcev. Mrtev kriminalce ne bo izvrševal več zločinov. Prepričan sem, da obeševalna metoda zniža število hudodelcev," je dalje stresal doktor svoje modrosti, kakršne se slišijo navadno v oštariji od ljudi, ki nimajo najmanjšega znanja iz sociologije in zgodovine.

Ce bi "učeni" zdravnik študiral socialne razmere stare Anglike, bi vedel, da so tedanje krivične socialne razmere ustvarjale hudodelce in da barbarske kazni niso nikogar odvrnile od zločinov. Vprav srednji vek govor, da so se čim bolj množili hudodelci, koliko bolj so bile kazni barbarične in nečloveške.

Strokovnjak v psihopatični bolnišnici naj se poglobi v socialne študije in prišel bo do drugih zaključkov. Spoznal bo, da hoče s svojo teorijo postaviti resnico na glavo, ki je plod raziskovalnega in večletnega dela pravih znanstvenikov in učenjakov.

LEGALNI BOJ ŽGANJEKUHARSKIH INTERESOV.

Zganjekuharski interesi so se odločili, da nastopijo proti prohibicioniskemu dodatku k zvezni ustavi na sodiščih. Naročili so svojemu advokatu, da naj ne štedi z denarjem, četudi gre vse miljarda dolarjev, ki je nalozena v žganjekuharskih interesih.

Tako naročilo so rodili prav enostavni vzroki. Ce žganjekuharski interesi sprejmejo prohibicijo brez boja na sodiščih, so zanje izgubljeni milioni, ki jih imajo načlene v žganjarnah in tovarnah za izdelovanje raznih žganjnih pijač. Kaj jim je bilo torej storiti družega, kot odločiti se za boj na sodiščih, ker jim tak boj daje upanje, da rešijo saj nekaj miljonov, ce zmagajo. Z rešenimi miljoni pridobe zopet druge miljone in takò je izguba kmalu nadomeščena, ki jim jo povzroči legalni boj.

Gospodje žganjekuharji se niso izrekli za legalen boj proti prohibiciji, ker so sami mogoče navdušeni žganjepisci. Med njimi so mogoče celo taki gospodje, ki ne poskusijo žganja, ker vedo, da je strup. Pri njih so odločili gospodarski interesi in nič drugega, da so naročili svojemu advokatu, da naj ne varčuje z denarjem.

Njih ugovor se glasi, da je prohibicionisti dodatek k zvezni ustavi po X. členu zvezne ustawe protiustaven, ker ta člen pravi, da Združene države ne morejo izvrševati oblasti, ki jim po ustavi ni dana in ni prepovedana po njih državam ali ljudstvu. Zganjekuharski interesi pravijo, da

oblast glede vporabe opojnih pijač ni bila izročena Združenim državam in tudi ni prepovedana državam ali ljudstvu, radi tega imajo le države ali ljudstvo pravico odločati o tem vprašanju.

Ta vgovor spravlja na površje vprašanje, kaj je usta-va. Tako se oglasijo juristi, ki odgovore: "Ustava je glavni zakon, ki služi vsem drugim postavam za podlagu." Ej, če je tako, se oglasijo žganjekuharski interesi, tedaj se ne morejo v ustavo vriniti policijske odredbe, kajti pre-poved za izdelovanje opojnih pijač je navadna policijska odredba, ki spada sicer v zakonik in ne v ustavo. Seveda odgovore prohibicionisti, ali je lahko ustaven dodatek sploh protiustaven? K temu dodajajo prohibicionisti, da je po besedah "v pospeševanje splošnega blagostana", ki so zapisane v ustavi, prohibicionisti dodatek k ustavi usta-ven, ker prepoved za izdelovanje opojnih pijač pospešuje splošen blagostan.

Tudi na ta argument ne molče žganjekuharski interesi in pravijo, če so postave ustavne, ki pospešujejo splošen blagostan, zakaj je bil zakon za omejitev otroškega dela proglašen protiustavnim? Nihče ne more trditi, da omejitev otroškega dela ne pospešuje splošnega blagostana.

Boj v časopisu glede ustavnosti prohibicionistike dodatka je že pričel, preden so bili podvzeti koraki na sodišču. Kako odloči najvišje zvezno sodišče kot zadnja inštanca o tem vprašanju, je danes še uganka. Čeprav najvišje zvezno sodišče proglaši prohibicionisti dodatek protiustavnim, se žganjekuharski interesi ne bodo veselili dolgo časa svoje zmage. Prohibicionisti val je tukaj in ne bo odjemal, dokler ne posuši vseh držav v Uniji, če ne pridejo preje na dnevni red važna socialna vprašanja in potisnejo malenkostno prohibicionističko vprašanje v ozade, ker ni v nobeni zvezi s pravimi in perečimi socialnimi problemi, ki že trkajo vedno glasnejše na vrata, da se rešijo v prid ljudstvu.

Z.

DOPISI.

Columbus, Ga. — Evo me, zopet sem tukaj. Topot hočem nekoliko opisati naše potovanje iz taborske Perryja, O., pa do takoj. Čeprav že nekoliko pozno, utegne ta dopis koga zanimati. Bilo je meseca oktobra, ko je pričela nadležna španska seniorita najhujša razsajati po državi Ohio in prodriati tudi proti našemu taborišču, seveda z namenom tudi med nami poiskati žrtve za njeno ne-nasilenost. Ravno v tem času pa je prišlo povelje, naj poberemo žila in kopita in odrinemo proti solnemu jugu. Ni nam bilo tegena treba dvakrat reči, kajti hitro smo bili pripravljeni na odhod. Vstopili smo v dva, že na nas čakajoča vlaka, ki sta jo z vso naglico eduririla iz taborišča, influenca pa je nam, kajti ni ji bilo po volji, da smo ji misili odnemete pete. Do hitela je v Toledo, O., kjer smo ji moral izročiti našega rojaka Jos. Dobnika, ki ji je par dni po tem tudi podlegel, kakor je bilo že poročano v Prosveti.

Vozijo smo imeli precej kratečno, posebno mi, kar nas je bilo pri godbi. Zbjali smo raznovrstne šale in igrali poskočnice. Vozili smo se čez Kentucky in Tennessee, ki sta v splošnem puсти in hriboviti deželi. Včasih je vlak držal preko visokih mostov, da nam je kar kri zastajala, kadar smo pogledali skozi okno železniškega kupeja v globočino. V več krajih pa se nam je nudil zelo krasen razgled, posebno ko se je vlak počasi pomikal čez najvišji most, kar jih je v Združenih državah, takozvani High Bridge, ki v resnici tudi zaslubi to ime. Po Tennessee smo se vozili skozi številne predore; še se ni vlak prikazal iz enega, že smo bili v drugem. Moj tovariš, ki je sedel pri oknu, je v teknu temu času izmobil vse kozje molitvice, kar jih je znal, ker je moral vedno odpirati in zapirati okno. Našel je, da smo v treh urah vožnje šli skozi triindvajset predorov. Slednjie se je vlak vendar ustavil za nekoliko časa v Chattanooga, Tenn. To je bilo prvo večje mesto, ki smo ga videli na naši poti. Drugače so se ob progi nahajale same male zemeljske koče, bodisi posamezne, ali pa po pet do deset skupaj. Po kratkem odmoru je vlak zopet pričel nadaljevati svojo pot proti Georgiji, kjer se je nam odpril krasen razgled po valovitih planinah bombažnih nasadov, med katerimi smo videli vse polno črnec obojega spola različne starosti pri spravljaju bombaževega predelka. Pri opazovanju na te ljudi sem se nekot spomnil raznih povišnosti o življenju črnec v južnih državah. V tem razmisljanju in opazovanju mi je hitro minil čas, da se vedel nisem, kdaj smo vozili skozi mesto Atlanta, Ga. Iz Atlante smo se vozili proti Columbusu po neki stranski progi.

katero tir je bil slabši, kot tiri v starih premogokopih. Dasiravno smo se vozili z brzino samo 20 milij na uro, vlak vseero ni hotel ostati na tiru, katerega je zapustil 60 milij od Columbusa. Ponesrečil ni nične, pač pa je nezgodno povzročila med vojaki mnogo slabše volje, kajti čakati smo morali 10 ur na drugi vlak, ki nas je odpeljal.

Po tridnevni vožnji smo dosegli cilja. Izstopiv z vlaka smo se napotili z vso prtljago na hrbitih v taborišču, kamor smo do-speli vsi prehodeni; ko smo zapustili Ohio, smo bil opravljeni za zimsko vreme, tu pa je vladala še velika vročina in dosedaj tu še nismo občutili nobenega mraza.

Mesto Columbus je precej prijazno in šteje okoli 25 tisoč prebivalcev; leži ob meji Alabame, katero deli od Georgije reka Chatatafoche. Prebivalci so večinoma črni. Pokrajina je precej lepa in v času, ko pišem ta dopis, še vsa zelenja. Snega tu ne poznajo dosti. Sedaj grade tu šole in velikanško vežbalische za častnike, ki bo obsegalo 120 tisoč akrov zemlje.

Ko bo dograjeno, bo eno najmodernejših v Združenih državah. Prostora bo za 20 do 30 tisoč častnikov vse vrste, ki se bodo povečevali v vojaškem poklicu. Tu se nahaja tudi nekaj takozvanih "tank Company". Pri opazovanju na te stroje lahko vidite, koliko je tehnik na napredovala v tej vojni. Ni čuda, če so se Nemci ustrašili teh premikajočih trdnjav, ko so jih prvič ugledali na bojiščih. Takile ropotajoči stroji, si-pajoči kroglice na vse strani, povzročajo strah človeku, posebno če je bolj zajejše narave. Ti "tenki", kateri imamo tukaj, so francoske izdelke in so bili že v bojni akciji, predno so bili poslati semkaj.

Odkar je bilo podpisano premirje, so vojaki kar na trnju in željno pričakujejo odslovitve, četudi se nam ne godi slabo in ne delamo drugega, kakor da pasemo lenobo. Nekateri celo rentačijo, ker je treba vstajati h. kositu.

Tako smo prespali tudi božične praznike. V šotoru, kjer grem jaz, smo sami Slovenci, pet po številu, torej dovolj, da si delamo kratečas, da se včasi nekaj "skriveno" in malo premečemo. Včasih tudi razmotrivamo o naši smoli, ki smo jo imeli pri "solnem rožah" in ki nas je še tem hujje zadel sedaj, ko gredo domov vse tisti, ki imajo boljše polovice, medtem ko moramo samei mirno čakati, kako odhajajo srčni možički v naročje svojih žen, katero

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila

1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Cankar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PODPREDSEDNIK: Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.

TAJNIK: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Clevel. Ill.

UPRavitelj GLASILA: Filip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODEK.

JOSE Ambrožič, predsednik, Box 251, Canonsburg, Pa.

John Underwood, 2800 May St., Springfield, Ill.

Martin Želaznik, Box 276, Barberville, Ohio.

Jos. Radiček, Box 432, Smithton, Pa.

Frank Somak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2836 S. Karlov Ave., Chicago.

VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pieteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.

Anton Radiček, Box 73, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za Jugozapad.

Leo Kukar, Box 246, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14815 Hale Ave., Collinwood, Ohio.

Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

Jos. Kalan, 6101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Cankar, Jose Ambrožič in Matt Petrovič.

VRHOVNI ZDRAVNIK: (že ni izvoljen).

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jose Zavertnik.

ZOZORI: — Vas demarne pošiljatve in stvari, ki se tičajo gl. izvrševalnega odbora in jednot sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderber, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve bolniške podpore naj se pošiljajo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu.</

Kultura c. in kr. avstro-ogrsko vlade.

Tako so na povelje avstrijskih luhov z zlatimi nošči in v pozlačenih frakih morili Srbe v Jagodini v Srbiji leta 1917.

Slika kaže, kako so na povelje bolgarskih mogotev obesili v Cuprigi, Srbija, leta 1917 mater in njena sinova. Ta čin je izvršen s posebnim barbarizmom, kajti na sliki je dobro videti, da so najprvo obesili sinova, mati je pa morala gledati ta divji prizor.

Z URADA EKSEKUTIVE SRZ.

Zadnjih par dni smo opazili, da je napravil nekak nered na poti v Chicagu in da se bila pisma naslovjena na tajnika SSRZ, vrjenja. Tozadnje smo storili takoj potrebne korake. Poslopije, ker se nahaja glavni urad na voda, enega na Millard av., in drugega na 26. cesti. Ker nas je pošta oblast svetovala, da bo prihajala pošta bolj redno in večrat čez dan, ē imamo pisma na naslovjena na 26. cesto, zato proimo vse dopisovalce, da od sedaj naprej naslovijo vsa pisma imenjena za člane eksekutive, pa glavni urad SRZ tako: — 637-3641 West 26th Street, Chicago, Ill.

A. J. Terbovec, tajnik.

Razno iz inozemstva.

ITKA MED DELAVCI IN VOJAKI V ARGENTINI.

Buenos Aires, 10. jan. — 150 je bilo ubitih v luti bitki ed stavkajočim delaveci, in vojstvu, ki se je vrnila včeraj v kolisu Vasenovih jeklarskih torn. Vojaki so pričeli prvi strehati na delavce in zadnji so odvorili z ognjem iz pušk.

Vlada je ukazala postaviti tolove okrog tovarin in poklicala je v Rosaria in drugih bližnjih mest. Kajih 20,000 strajkarjev je včeraj obkolilo tovarne z namegom, da poženejo stavkokaze na most; nato so pršili vojaki in izvrsili bitko.

Medtem se razširja stavka. Okrog 50 delavskih unij se je odvralo in več kakor 100,000 delavcev je odložilo orodje.

Tekom bitke so se vrtili izgrevi na ulicah in mnogo vozov počnele zelenice ter avtomobilov bilo prekučnjnih. Položaj je do zesen.

Nemiri so prišli, ko je bilo zadnji tork ubitih pet delavcev in trideset ranjenih. Delavca zvezna je nato proglašila širiindvajsturno generalno stavko kot protest proti "vporabi državne sile". Ob štirih popoldne so bile razne večinoma vse tovarne in delavnice, prodajalnice so zaprljate in promet v mestu je bil ocela ustavljen.

Ententni skrbci, kaj bo z Nemčijo.

Pariz, 10. jan. — Tukaj se govorji, da bo američka mirovna de-

legacija poslala posebno komisijo v Nemčijo, ki ima dognati, da je tamkaj možna trdnina in stalna vlada ali ni. Komisijo bodo tvorili sami Američani, razen če zaveznički zahtevati tudi svoje zastopstvo hakar bo komisija mešana.

Zaveznički skrbci, kaj bo, ē Nemčija ne bo v stanu podpisati mira. To se pravi, ē bo vsed ciljne vojne brez pravega in zanesljivega zastopstva, ali ē Ebert pade in pridejo spartakovci na njegovo mesto. Mnenje med diplomati je splošno, da delegatovi spartakovcev ne bodo pripoznali in tedaj ostane za entento in Ameriko ena sama alternativa nadaljevanje militarističnih operacij.

Ententa ve, kaj ima pričakovati, ako zavlada Liebknecht s svojo revolucionarno stranko v Nemčiji. Spartakovci so obljubili nemškim masam, da bodo obbrisali vse javne dolgovke, aki prije na krmilo. Od spartakovcev Nemčije ne morejo zaveznički pričakovati odškodnine, zato jim ni vseeno, kako izpade sedanja ciljna vojna v Berlinu in druod.

Civilna vojna v Berlinu je stala že do zdaj dvajsetkrat več žrtev, kakor pa prva revolucija, ki je strmolagivala kajzerja pred šestdesetimi dnevi. V sredo v četek zjutraj so bili spartakovci na vrhu svoje moči in že je izgledalo, da se bo Ebert dočela podal. Vsi napadi vladnih čet na poslopja, v katerih so se utrdili spartakovci, so bili odbiti.

Spartaško gibanje se je razširilo po vsej Nemčiji in civilna vojna se nadaljuje v mnogih krajih. V Brunswicku so se združili spartakovci z neodvisnimi socialisti, zasegli lokalne časopise in proglasili sovjetsko republiko. Ravneno tako se je zgodilo v Muhienu in Oberhausen blizu Essena.

Iz Monakova poročajo, da je Auer, tajnik notranjih zadev v bavarskem kabinetu, dejal v sredo v zbornicu, da bo Bavarska intervenirala v Berlinu, aki ne bo civilnih bojev kmalu konec.

Argentinske čete nočno streljati na delavce.

Buenos Aires, 10. jan. — Dva vojaška polka v taborišču Mayo, kjer je glavni armadni stan v okrožju Buenos Airesa, sta se sinči uprla, ko sta dobita povelje, da morata stopiti v aktivno službo proti strajkarjem. Vojaki so izjavili, da ne bodo streljati na delavce.

Vlada je kljub temu dobita dovolj vojakov iz drugih taborišč in vsa vladna poslopja so zastrupljeni z močnimi partuljami.

Boljševska agitacija v Ukrajini.

Varšava, 10. jan. — Ruska sovjetska vlada je pričela z gigantno kampanjo za pridobitev ukrajinske republike in sovjetsko federacijo. V Kijevu je organiziran delavski kongres in po vsej državi rastejo kmečki sovjetti, ki so prevzeli oblast nad zemljami.

Poročevalcijavijo, da so se spartakovci polstili 18 milijonov mark v papirju, ko so v sredo osvojili viaduto tiskarno.

Pomanjkanje časopisjev, ki so izšli tri do štiri dni, je povzročilo plaho neutemeljenih govorov

Balkanska zveza.

London, 10. jan. — Venizelos, grški ministriški predsednik, ki je vrnil ubežni kajzerjev general Ludendorf iz Švedske, da prihaja zavezničke čete z namenom, da okupirajo Berlin in druge slike stvari, ki so delale zmožljavo med ljudstvom. Vse te govorice so seveda izkazale kot neresnice.

Civilna vojna v Berlinu je stala že do zdaj dvajsetkrat več žrtev,

kakor pa prva revolucija, ki je strmolagivala kajzerja pred šestdesetimi dnevi. V sredo v četek zjutraj so bili spartakovci na vrhu svoje moči in že je izgledalo, da se bo Ebert dočela podal. Vsi napadi vladnih čet na poslopja, v katerih so se utrdili spartakovci, so bili odbiti.

Pri tem pogajjanju je zraven tudi Čehoslovakinja, ki se interesira za neovirano pot do morja in Grška je pri vojni odpreti pristavnice v Solunu vsem državam, ki bodo v zvezzi.

Napad na drja. Kramarja.

Bazel, 10. jan. — Po veste iz Prage je včeraj osumnajstletni fant po imenu Alojz Stastny strelijal na drja. Kramarja, ministarskega predsednika čehoslovaške republike. Napad je bil izvršen v gradu Hradčani in napadalec je ustrelil dvakrat iz revolverja, toda Kramar ni bil zmet. Fanta so takoj prijeli in pri zaslišanju je povedal, da je železniški uslužbenec.

Ameriške čete na Dunaju.

Rim, 10. jan. — Dva bataliona američkih vojakov sta sremila vlaik z američkimi živili in drugimi potrebnostmi, ki je odšel na Dunaj. Američka živila, ki so namenjena v Srbijo, so bila izkradena na Reki, toda tamkaj morajo čakati zaradi slabe železniške zveze v notranjih krajih Jugoslavije.

Jugoslovanska mirovna delegacija.

Pariz, 10. jan. — Mirovna delegacija nove jugoslovanske države je že v Parizu. Delegatje so: Pašić, Trunšić, Vesnić in Žolger.

(Pred par dnevi je bilo poročeno, da bodo Jugoslavijo zastopali Pašić, Pribičević in Ribař).

Vilna v rokah boljševikov.

Varšava, 10. jan. — Poljske čete so se morale umakniti iz Vilne, katero je okupiralo več tisoč ruskih boljševikov. Poljski so pred

svojim odhodom ustrelili člane krajevnega sovjeta in zdaj se boje, da se bodo boljševiki mašečevali nad poljskimi državljanji v Vilni.

Ameriške vesti.

OMEJITEV PRIHODA IN ODHODA TUJEZEMCEV.

Washington, D. C. — Državno tajništvo je podalo izjavo, da so zdokoni v pravila za prihod in odhod tujezemcev še vedno veljavna, ker se so med gotovimi krogom sprejeli dodatek brez razprave. V zbornici so bili oddani trije glasovi proti dodatku. To je bilo navzočih od 8,000 do 10,000 oseb.

DRŽAVA MICHIGAN JE SPREJELA PROHIBICIJSKI DODATEK K USTAVI.

Lansing, Mich. — Legislatura je sprejela prohibicionistični dodatek k zvezni ustavi. Zbornici sta sprejeli dodatek brez razprave. V zbornici so bili oddani trije glasovi proti dodatku. To je bila edina opozicija.

Michigan je šestnajsta država, ki je sprejela dodatek. Sprejeti ga mora še dvajset držav, da postane veljavem v smislu kongresnega zaključka.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

X. X. Section Thirty, Minn. — Stvar je osebna in nima niti najmanjšega pomena za javnost.

R. K. Joliet, Ill. — Seveda, tudi petdolarovske vojnovarovalne znakove se sprejemajo v miljondolarski fond SRZ.

J. P. Bo. Burgettstown, Pa. — Mislimo, da ni potrebno odgovarjati vsakemu obrekovalem, brez katerih ni noben človek. Kratek čas, dokler ne bo splet v smislu poštenosti.

Kdo bi dovoljenje za odpotovanje, mora napraviti prošnjo pri vladnem agentu, ki je najbližji prosilčevega bivališča, a ne tam od kjer želi prosile odpotovati. Prosilec ne morejo zapustiti svojega bivališča, dokler niso prejeli dovoljenja, da smejo odpotovati iz Združenih držav.

ZVEZNI ZAKON ZA VARSTVO PTIC NEVELJAVEN.

Washington, D. C. — Zakon za varstvo ptic selivk, ki je bil sprejet v letu 1913, s katerim je zvezna vlada določila lovske sezono za ptice selivke, je bil od najvišjega sodišča priznan neveljav.

Najvišje sodišče je zavrglo pravil proti razsodbi zveznega dis-

tričnega sodišča v Arkansusu, ki je izreklo, da je zakon protiustavljen.

NOVI AMERIŠKI KONZULI.

Washington, D. C. — V dnevnih proračunskih predlogih je pogovarjano, da se namesti 25 novih konzulov in 150 novih podkonzulov. Zastopstvo Združenih držav v inozemstvu pojde \$3,000,000.

AMERIŠKE MATERE NEPODREBNO ŽRTVOVANE.

Washington, D. C. — Ameriški biro navaja v svojem poročilu, da vsako leto umrje 15,000 ameriških mater v porodni postelji, daširavno bi lahko večino teh ohrazenih pri življenju.

Otroški biro priporoča, da se skrbi za matere s potrebnim poduprifikom in sredstvi, da ne padajo v prezgodnji grub.

Na deželi so na samotnih krajinah strašne razmere, pa tudi v mestih še ni rešen problem za oskrbo mater siromašnih slojev.

Otroški biro priporoča, da se ustanove klinike, v katerih bodo matere dobivale nasvetne zastonje. Poročilo zaključuje, da imajo Združene države hraniti s človeškimi življenji, ki jih izgubimo vsled nevede, tedaj je treba, da uvažujejo sredstva, ki so potrebna za varstvo materinstva in detinjstva.

KONFERENCA ZA RAZŠIRJEVNE VODNE POTOV.

Pittsburgh, Pa. — Tukaj so se sestili na konferenci zagovorniki za izpeljavo v razširjenje vodnih potov pod ustajo reke Mississippi do ustaja reke Hudson z gradnjo sto milij dolgega kanala, ki bo vezal jezero Erie in reko Ohio. Na vsočih je bilo več sto delegatov.

A. McCarkle, bivši govor na West Virginiji, je rekel, da konferenčni želi, da vlada zgradi vodna poto. Če vlada da svojo potmoč, se bodo uresničile sanje, ki jih sanja ljudstvo skozi 25 let v dva in tridesetih državah.

SHOD SOCIALISTOV V KOLIZEU.

Chicago, Ill. — Socialisti so odprli volilno kampanjo s shodom v Kolizeju. Govorili so John M. Collins, socialistični kandidat za župana, A. R. Robin iz Detroita, Kate Richards O'Hare iz St. Louis in Ella Reeves Bloo iz New Yorka. Na shodu je bilo navzočih od 8,000 do 10,000 oseb.

DRŽAVA MICHIGAN JE SPREJELA PROHIBICIJSKI DODATEK K USTAVI.

Lansing, Mich. — Legislatura je sprejela prohibicionistični dodatek k zvezni ustavi. Zbornici sta sprejeli dodatek brez razprave. V zbornici so bili oddani trije glasovi proti dodatku. To je bila edina opozicija.

Michigan je šestnajsta država, ki je sprejela dodatek. Sprejeti ga mora še dvajset držav, da postane veljavem v smislu kongresnega zaključka.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

X. X. Section Thirty, Minn. — Stvar je osebna in nima niti najmanjšega pomena za javnost.

R. K. Joliet, Ill. — Seveda, tudi petdolarovske vojnovarovalne znakove se sprejemajo v miljondolarski fond SRZ.

J. P. Bo. Burgettstown, Pa. — Mislimo, da ni potrebno odgovarjati vsakemu obrekovalem, brez katerih ni noben človek. Kratek čas, dokler ne bo splet v smislu poštenosti.

Kdo bi dovoljenje za odpotovanje, mora napraviti prošnjo pri vladnem agentu, ki je najbližji prosilčevoga bivališča, a ne tam od kjer želi prosile odpotovati. Prosilec ne morejo zapustiti svojega bivališča, dokler niso prejeli dovoljenja, da smejo odpotovati iz Združenih držav.

ZVEZNI ZAKON ZA VARSTVO PTIC NEVELJAVEN.

Washington, D. C. — Zakon za varstvo ptic selivk, ki je bil sprejet v letu 1913, s katerim je zvezna vlada določila lovske sezono za ptice selivke, je bil od najvišjega sodišča priznan neveljav.

Najvišje sodišče je zavrglo pravil proti razsodbi zveznega dis-

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.
Poljski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil
Podravski.

(Nadaljevanje.) Redzijan je srečal za Kremenčugom vojsko, veslajočo pod Barbašem in Krečovskim na Hmela, a vrh tega mu je še gospod Štefan Potocki šel s huzarji po suhem naproti. Ker so pa popravljeni čajke, moral je Redzijan deset dni sedeti v Kremenčugu. Predno je dospel v Čehrin, bila je bitka že končana. Vsak hip smo pričakovali doličnih novic.

"Torej je Redzijan prinesel pisma iz Kudaka?" vpraša Helena.

"Tako je. Bili ste pismi ogospoda Kretuskega, namenjeni knezinja in tebi; Bohun ju je odpril ter zvedel vse. Vrh tega je še pobil Redzijana in šel maščevat se nad Kurčeviči".

"Nesrečni mladenič. Radi mene je prebil vse to!"

"Ne tujuj gospodičina! — Bo še ozdravil."

"Kedaj se je to zgodilo?"

"Včeraj zjutraj. Ubici človeka je Bohunu toliko, kakor družemu sprazniti kozare vina. Ko sem mu prečital pismo, tulil je, da se je ves Čehrin tresel."

Razgovor da trenotek umolkne. Sedaj se je tudi popolnoma zdani. Rudeča zarja, žareč se v zlatu, ognju in purpuru, razpenjala se je na vshodnej strani neba. Pihal je lahni hladni vetrč. Konja sta veselo razgletal.

"Nu, sedaj pa z Bogom urno naprej! — Konja sta si spočila, čemu tratiti dragi čas?" svetuje Zagloba.

Zopet poženeta konja v skok ter dirjata pol milje brez počitka. Kar se naglo prikaže pred njima nekaj črnega, ki se je bližalo nenavadno hitro.

"Kaj je to?" ugiba gospod Zagloba. "Jezdi po počasnejše, ker se bliža nekdo na konju."

"Res se je bližal skokoma neki jazdec, sklonjen naprej na sedlu. Lice je imel skrito v konjski grivi. Podil je z nagajko svojega žrebea, ki se itak skoro zemlje ni več dotikal.

"Kakšen zlod mora to biti in čemu tako hiti?" vpraša gospod Zagloba, izvlečki iz oglavnika samokres, da bil pripravljen na vsak slučaj.

Med tem se je jazdec približal že na trideset korakov.

"Stoj!" zagromi Zagloba, pomerivši samokres. "Kdo si?"

Jezdec ustavi konja ter se dvigne na sedlu. Toda komaj je pogledal, vže reče:

"Gospod Zagloba!"

"Plešnjevski, služabnik staroste iz Čehrina? Kaj delaš tukaj? Kam drviš?"

"Gospod! kreni tudi ti za menoj! Velika nesreča! Jeza Božja, sodba Božja!"

"Kaj se je zgodilo? Povej!"

"Čehrin so že vzel Zaporozci. Prostaki more plemstvo. Sodba Božja."

"V imenu bčeta in Sina! Kaj govoris? ... Hmelniki? ..."

"Gospod Potocki je ubit, Čarnicki vjet. Tarji gredo s Kozaki. Tuhaj-bej! ..."

"A Barabaš in Krečovski? ..."

"Barabaš je zginil, Wrečovski se je pridružil Hmelnickemu. Krivonos se je že sinoči napotil na hetmane, Hmelnicki otide danes. Ves kraj je v ognju. Prostaki vstajajo, povsod teče kri. Beži gospod!"

Gospod Zagloba izbuli svoje oči, odpre usta in otrpne tako, da besedice ne more spregovoriti.

"Beži gospod!" ponovi še enkrat Plešnjevski.

"Jezus, Marija!" ponovi Helena ter začne jokati.

"Bežita, ker je čas drag!"

"Kam? Kam?"

"V Ljubno."

"Ideš tukaj?"

"Da. H knezu vojvodi."

"Zloda!" reče Zagloba. "A kje so hetmani?"

"Pod Korsunom. Toda Krivonos se gotovo že bije z njimi."

"Krivonos, ali Ravnonos, kača naj ga piči! Tjekaj torej ne kaže hoditi!"

"Prišla bi le levu v želeno."

"Kdo te je poslal v Ljubno? Tvoj gospod?"

"Starosta, je ušel živ; meni pa je moj kum, ki ga imam med Zaporozci, rešil življenje ter mi k begu pomagal. V Ljubno pa grem po lastnem namenu, ker ne vem kje drugje iskat zavetja."

"Izogni se Rozlogov, ker je tam Bohun, ki se tudi hoče pridružiti vstašem."

"Bog se usmil! V Čehrino so govorili, da se vse prostaki dvignejo na zadnepru."

"Mogoče je, mogoče! Poidi no po svojej poti, kamor si se namenil; jaz imam še dovolj časa, da mislim na varnost svoje kože."

"Tako tudi učinim!" odvrne Plešnjevski in muškin konja z nagajko, oddrlja dalje.

"Izogni se Rozlogov!" kriči za njim Zagloba. "Ce pa srečas Bohuna, ne povej mu, da si me videl. Ali slišiš?"

"Slišim", odvrne Plešnjevski. "Z Bogom!" In zdriral ja, kakor bi kdo podil.

"No!" reče Zagloba, "tu imam zlodja! Izmost sem se že iz marsikaterih homatij, toda v takšnih se res nisem bil. Spredaj Hmelnicki za hrbotom Bohun. Ce je kje tako, pa bi ne dal jednega potenciga novčica ni za svoj sprede, ni za svoj zadek, niti za celo kožo. Napravil sem res neučinkost, da nisem zbežal s teboj v Ljubno: pa sedaj ni časa govoriti o tem. Pfui, pfui! Vse moje bistroumje ni toliko vredno, da bi škornje namazal z njim. Kaj naj počnem? kam se podam? V vsej potjakej ljudovladi, kakor je videti, ni več kotička, v katerem bi človek navadne smrti mogel iti s tega sveta. Hvalezen sem za take darove, naj jih drugi vzamejo!"

"Gospod!" reče Helena. "Znano mi je, da moja dva brata, Jurij in Fedor, bivata v Zlatonoši. Nemara niana ona pomagata, da se rešiva!"

"V Zlatonoši! Čakaj gospodična. Poznal sem v Čehrini gospoda Unerickega, ki ima pod Zlatonoš posestva Krapino in Črnohoj. Tje je daleč, dalje nego v Čerkas. Kaj je nama početi? Če ne kam drugam, pa se napotiva tje. Treba pa je kremiti s ceste; po stepi in lesovih bo potovanje manj nevarno. Da bi se vsaj za teden dni mogla kje skravati, bodisi v lesovih; v tem času hetmani s Hmelnickim končajo svoje delo in spet bo varnejše na Ukrajini."

"Ni naju Bog'zato rešil iz Bohunovih rok, da takaj pogineva. Zaupajte gospod!"

Cakaj gospodična. Že stopa zopet nekak duh vame. Bil sem že v raznih neprilikah. Kadar bom imel čas, ti povem, kaj me je doletelo v Galati. Vi dala boš, da mi je že takrat predlo, pa vendar sem se izmotal srečno iz zagate ter odšel neposkodovan, dasi tudi mi je, kakor vidiš, brada osivelna. Pa sedaj morava s ceste. Kreni konja gospodična, tako. Ti vodiš konja, kakor izurjeni Kozak. Trava je visoka, živ krst naju ne zagleda."

Res je bila trava tam, kjer sta zavila s ceste na stepo, tako visoka, da sta kar tonila v njej ter se naposed skrila popolnoma. Konja sta težko gazača travo. Kmalu sta bila utrunjena tako, da sta popolnoma opěšala.

Ce hočeva, da nama ti kljusi še dalje služite, ju morava razsedlati," omeni gospod Zagloba. "Naj si nekoliko oddahneta in se napaseta, drugače nama odpovesta svojo službo. Mislim, da kmalu dospeva v Kahamilik. Rad, ti bi bil že tam, dasi tudi tam ni drugega, nego trsičje. Če se enkrat skriješ, pa te sam zled več ne najde. Da bi le ne zabolida!"

S tem besedami skoči s konja ter tudi Heleni pomaga stopiti z njega. Potem začne odkladati sedli, iz katerih je izvlekel živeža, s katerim se je bil oskrbel še v Rozlogih.

"Treba se je okreplčati," nadaljuje, "ker pot je dolga. Izmoli gospodična kakšno molitev k svetemu Rafaelu za srečno potovanje. Saj v Zlatonoši stoji starja trdnjava; hemara je še posadka v nji. Plešnjevski je dejal, da na Zadnjepru prostači ustajajo. Lahko mogoče, ker je narod pripravljen na vstajo. Toda na Zadnjepru počiva knezova roka in po Hudirjevo težka je ta roka! Bohun ima zdrav vrat, pa če pade ta roka nanj, ušiblji se mu do zemlje, kar Bog daj, amen. — Jej, gospodina!"

Gospod Zagloba izvleče iz golenične nož in višje ter ju poda Heleni. Potem položi pred njo pečenko in kruh.

"Jej, gospodična!" reče. "Kadar je trebuhan prazen, je tudi v glavi le grah in zelje... Če si hočesh podpreti glavo, moraš jesti govejo pečenko. — Midva sva enkrat že pobesila glavi, ker se kaže, da bi bilo boljše, da bi jo bila krenila proti Ljubnju; toda zgodilo se je. Knez se gotovo tudi pomakne k Dnjepru, hetmanom na pomoč. Strašne čase smo doživeli, zakaj domača vojska je med ludim najhujša. Ne bo ga več kotiča za mirne ljudi. Bolje bi bilo, da bi bil postal duhovnik, za kar sem imel tudi poklic, ker sem trezen in miren človek. Toda usoda je hotela drugače. Bog, moj Bog! lahko bi bil sedaj krakovski kanonik in pel bi dnevne molitve, ker imam jako lep glas. V mladosti so mi bile všeč ljubice! Ne moreš si misliti, kak gladko, ličnež sem bil. Če sem le katero pogledal, preeje je padla v omotico. Ko bi bil dvajset let mlajši, bi se kosal ponosno s Skretuskim. Jako zal Kozak si. Ne čudim se, da skrajejo okoli tebe ter se bjejo zate po bučah. Gospod Skretuski je kaj spremenil borilec. Bil sem navzoč, ko sta se sprila s Čapljinskim; res ga je imel nekoliko v glavi, pa pogradi ga je za vrat in za hlače, ter loputnil z njim ob vrata, da so mu vse kosti skočile iz skelepa. Stari Zaviljovski mi je tudi pravil o tvojem zaročeniku, da je hraber, knezu močno priljubljen vitez. Tudi jaz sem mahoma spoznal, da je nenavadno pogumen in izkušen vojak, bolj, nego bi v njegovih letih pričakoval od njega. Vroče mi postaja. Če tudi mi je všeč tvoja dražčina, vendar bi dal, ne vem kaj, da bi bil že v Zlatonoši Vidim, da bova po dnevu morala sedeti v travi, po noči pa potovati. Samo tega ne vem, če bo mogla prenašati trud!"

"Zdrava sem, vsak trud prenesem. Zamora potovati, če treba takoj."

"Tako pač ne govorite belolaske. Konja sta si oddahlila, takoj ju osedlam, da bosta pripravljena na vsek slučaj. Ne bom se čutil varnega, dokler ne ugledam kahamliškega trsičja. Če bi ne bi krenila s ceste, bila bi dosti bližje pri Čehrinu naletela na reko: od takaj bo pa do nje še dobrilo. Meni se vsaj dozdeva tako. Ko tje dospeva, prepeljeva se takoj na drugo stran. Povem ti pa, da sem grozno truden. Predvčerajšnjem smo vso noč pijačevali v Čehrini, včeraj me je pa nesel zlod s Kozaki v Rozloge in nočojšnjo noč me zopet odnaša od tod. Tako sem truden, da se mi še govoriti ne ljubi. Čeravno ni moja navada, da bi molčal: saj modroslovec pravijo, da mora maček loviti miši, človek pa govoriti. Že vidim, da mi je jazik otrplji. Ne zameri gospodična, če zadremljem."

"Niman vzroka," odvrne Helena.

Gospod Zagloba se je res po nepotrebnum prizadel nad svojim jezikom, ker je mleč od sveta z njim prestano; sedaj pa je bil res truden. Ko zopet zasedeta konje, začne takoj dremati in kimati, da je napoled res zaspal. Zazibal ga je trud in sum travje, katero sta rezala konja s svojimi prsi. Helena se je prepustila svojim mislim, katero so se drville v njeni glavi, kakor ptičja tolpa. Doslej so dogodki tako uruno sledili eden drugemu, da deklinata niti ugasnila ni dobro premisliti vse, kar jo je zadelo. Napad, strašen prizor, moritev, strah, nepridakovana rešitev in beg, vse to je prišlo nad njim, kakor burja v teku ene noči. In pri tem se je pripetelo toliko nerazumljivih dogodkov. Kdo je, ki jo je rešil? Povedal ji je res svoje inee, teda imamo ji še ni pojasnilo vzroka, čemu je tako postopal. Odškod je prišel v Rozloge? Rekel je, da z Bohunom, torej je bil očividno njegov tovaris, znanec in prijatelj. Čemu jo je rešil, čemu se izpostavil nevarnosti ter nakopal si Kozakovo jezo? Da bi to razumela, treba bi bilo dobro poznati gospoda Zagloba in njegovo nemirno glavo pri dobrem sreču. Helena ga je spoznala še pred šestimi urami. In evo, ta neznanči človek, kateremu so boji in pijačevanje popačili lice, je sedaj njen rešitelj.

"Slišim", odvrne Plešnjevski. "Z Bogom!" In zdriral ja, kakor bi kdo podil.

"No!" reče Zagloba, "tu imam zlodja! Izmost sem se že iz marsikaterih homatij, toda v takšnih se res nisem bil. Spredaj Hmelnicki za hrbotom Bohun. Ce je kje tako, pa bi ne dal jednega potenciga novčica ni za svoj sprede, ni za svoj zadek, niti za celo kožo. Napravil sem res neučinkost, da nisem zbežal s teboj v Ljubno: pa sedaj ni časa govoriti o tem. Pfui, pfui! Vse moje bistroumje ni toliko vredno, da bi škornje namazal z njim. Kaj naj počnem? kam se podam? V vsej potjakej ljudovladi, kakor je videti, ni več kotička, v katerem bi človek navadne smrti mogel iti s tega sveta. Hvalezen sem za take darove, naj jih drugi vzamejo!"

"Gospod!" reče Helena. "Znano mi je, da moja dva brata, Jurij in Fedor, bivata v Zlatonoši. Nemara niana ona pomagata, da se rešiva!"

"V Zlatonoši! Čakaj gospodična. Poznal sem v Čehrini gospoda Unerickega, ki ima pod Zlatonoš posestva Krapino in Črnohoj. Tje je daleč, dalje nego v Čerkas. Kaj je nama početi? Če ne kam drugam, pa se napotiva tje. Treba pa je kremiti s ceste; po stepi in lesovih bo potovanje manj nevarno. Da bi se vsaj za teden dni mogla kje skravati, bodisi v lesovih; v tem času hetmani s Hmelnickim končajo svoje delo in spet bo varnejše na Ukrajini."

"Ni naju Bog'zato rešil iz Bohunovih rok, da takaj pogineva. Zaupajte gospod!"

Cakaj gospodična. Že stopa zopet nekak duh vame. Bil sem že v raznih neprilikah. Kadar bom imel čas, ti povem, kaj me je doletelo v Galati. Vi dala boš, da mi je že takrat predlo, pa vendar sem se izmotal srečno iz zagate ter odšel neposkodovan, dasi tudi mi je, kakor vidiš, brada osivelna. Pa sedaj morava s ceste. Kreni konja gospodična, tako. Ti vodiš konja, kakor izurjeni Kozak. Trava je visoka, živ krst naju ne zagleda."

"Čakaj gospodična. Že stopa zopet nekak duh vame. Bil sem že v raznih neprilikah. Kadar bom imel čas, ti povem, kaj me je doletelo v Galati. Vi dala boš, da mi je že takrat predlo, pa vendar sem se izmotal srečno iz zagate ter odšel neposkodovan, dasi tudi mi je, kakor vidiš, brada osivelna. Pa sedaj morava s ceste. Kreni konja gospodična, tako. Ti vodiš konja, kakor izurjeni Kozak. Trava je visoka, živ krst naju ne zagleda."

"Čakaj gospodična. Že stopa zopet nekak duh vame. Bil sem že v raznih neprilikah. Kadar bom imel čas, ti povem, kaj me je doletelo v Galati. Vi dala boš, da mi je že takrat predlo, pa vendar sem se izmotal srečno iz zagate ter odšel neposkodovan, dasi tudi mi je, kakor vidiš, brada osivelna. Pa sedaj morava s ceste. Kreni konja gospodična, tako. Ti vodiš konja, kakor izurjeni Kozak. Trava je visoka, živ krst naju ne zagleda."

"Čakaj gospodična. Že stopa zopet nekak duh vame. Bil sem že v raznih nepr